

Отже, формування комунікативної компетентності майбутніх бакалаврів соціальної роботи має здійснюватися системно, на засадах інтегративного та практикоорієнтованого підходів. Комунікативна компетентність виступає не лише важливою професійною якістю соціального працівника, а й необхідною надпрофесійною навичкою, що забезпечує ефективну взаємодію з клієнтами та успішну професійну діяльність. Її сформованість сприяє професійній адаптації майбутніх фахівців соціальної сфери, розвитку впевненості у спілкуванні, підвищенню результативності соціальної роботи, а також створює передумови для профілактики професійного вигорання та професійної деформації.

Список використаних джерел

1. Ковальова О. А. Модель соціально-комунікативної компетентності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 2014, № 11 (30) /11, 27–33.
2. Олійник К. С. Характеристика комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників як невід’ємного складника професіоналізму. *Інноваційна педагогіка*, 2019, Вип. 18. Т. 2, 50–54.
3. Сакун Л. М., Веденіна Ю. Ю., Ващенко Д. В. Застосування менторингу для стимулювання працівників підприємств. *Економічний форум*, 2020, 3, 84–88.
4. Соболенко О. І., Крикунова О. В. Комунікативна компетентність майбутнього соціального працівника у змісті фахової підготовки. *Modern engineering and innovative technologies*, 2020, 24(5), 178–182.
5. Штомпель К. Комунікативна компетентність у професійній діяльності соціального працівника. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2025, Вип. 2 (15), 186–192.

Світлана Чернета,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи
та педагогіки вищої школи,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Автор розглядає сприяння зайнятості молоді як пріоритетний напрям державної соціальної політики, визначає основні проблеми працевлаштування та роль державних інституцій у їх вирішенні,

обґрунтовує значення регіональних програм і сучасних інструментів підтримки молоді в умовах воєнних викликів для підвищення її конкурентоспроможності та ефективної інтеграції в ринок праці.

Ключові слова: *зайнятість молоді, державна соціальна політика, молодіжне безробіття, Державна служба зайнятості, регіональні програми, молодіжна політика.*

Сприяння зайнятості молоді є одним із важливих напрямів сучасної державної соціальної політики, адже саме молоде покоління формує основу суспільного потенціалу і визначає вектор його соціально-економічного розвитку. У сучасну епоху глобалізації, цифрової трансформації економіки та швидких змін ринку праці, значно зростають вимоги до професійної мобільності, адаптивності й конкурентоспроможності молодого покоління. Проте багато молодих людей стикаються з перешкодами під час пошуку роботи, що відображається в недоліках практичного досвіду, невідповідності освітньої підготовки запитам роботодавців, поширенні нестандартних форм зайнятості та нестабільності першого робочого місця. Це поглиблює ризики соціальної незахищеності, економічної залежності й трудової міграції серед молоді.

Значущість цієї проблеми особливо зростає в українському контексті під час воєнного стану та повоєнного відновлення. Ці процеси супроводжуються істотними структурними змінами економіки, скороченням робочих місць в окремих секторах, а також вимушеною внутрішньою та зовнішньою міграцією населення. В таких умовах пріоритетом державної політики у сфері зайнятості молоді має стати не лише забезпечення робочих місць, але й створення сприятливих умов для професійного зростання, самореалізації та активної інтеграції молоді в суспільне життя.

Молодь формує перспективний трудовий потенціал держави, визначає інноваційні можливості економіки та виступає важливим ресурсом повоєнного відновлення країни. В той же час, молодь є однією з найбільш уразливих соціально-демографічних груп на ринку праці, особливо на етапі пошуку першого робочого місця, професійної адаптації та набуття практичного досвіду [7]. Ефективному працевлаштуванню молодих людей перешкоджають не лише індивідуальні чинники, а й недосконалість державного механізму регулювання процесів молодіжної зайнятості.

Нормативно-правова база України передбачає низку гарантій щодо сприяння працевлаштуванню молоді, зокрема через Закони України «Про зайнятість населення» [4], «Про основні засади молодіжної політики» [5],

норми Кодексу законів про працю України [2], а також державні й цільові програми підтримки молоді. Законодавство містить положення про додаткові гарантії для молоді та про надання першого робочого місця, однак на практиці ці механізми реалізуються недостатньо ефективно. Зокрема, роботодавці часто не зацікавлені у працевлаштуванні випускників через відсутність у них досвіду, а квотний механізм не завжди забезпечує реальне включення молодих людей у сферу продуктивної зайнятості.

Важливою інституцією реалізації державної політики у сфері зайнятості молоді є Державна служба зайнятості, яка виконує посередницькі, інформаційні, профорієнтаційні, консультаційні та соціально-захисні функції. Її діяльність спрямована на полегшення входження молодих людей на ринок праці, підвищення їх конкурентоспроможності та зниження рівня безробіття. Державна служба зайнятості сприяє підбору роботи, організовує професійне навчання, перепідготовку та стажування, що особливо важливо для молоді без досвіду роботи.

Водночас вона забезпечує соціальний захист безробітної молоді, підтримує розвиток підприємницьких ініціатив та взаємодіє з роботодавцями для узгодження попиту і пропозиції на ринку праці. Діяльність Державної служби зайнятості спрямована на комплексну підтримку молоді, її професійну реалізацію та інтеграцію в економічне життя суспільства.

Окремої уваги потребує проблема невідповідності професійної підготовки молоді актуальним потребам ринку праці. На сьогодні існує суперечність між очікуваннями роботодавців та реальним рівнем практичної підготовки випускників. Саме тому одним із ключових напрямів державної соціальної політики має стати розвиток професійного навчання впродовж життя, удосконалення системи кваліфікацій, впровадження дуальної освіти, стимулювання стажувань і створення в закладах освіти підрозділів із супроводу працевлаштування випускників.

Аналіз регіональних аспектів зайнятості в Україні дає підстави стверджувати, що в умовах війни та повоєнної трансформації ринку праці проблема молодіжної зайнятості загострюється під впливом нових ризиків: внутрішньої міграції, релокації бізнесу, структурного дисбалансу попиту й пропозиції робочої сили, кадрового дефіциту в одних регіонах і зростання конкуренції за робочі місця в інших. Війна посилила розбалансованість регіональних ринків праці, а також актуалізувала потребу у використанні гнучких форм зайнятості, професійної мобільності та нових підходів до

регулювання трудової сфери. Для молоді це означає одночасно і зростання ризиків безробіття, і появу нових можливостей у сферах, пов'язаних із цифровою економікою, логістикою, відновленням інфраструктури, підприємництвом та перекваліфікацією [1].

У сучасних умовах регіональні програми набувають особливої актуальності. Переміщення підприємств і зростання кількості внутрішньо переміщених осіб спричиняють перерозподіл трудових ресурсів, що потребує адаптації інструментів сприяння зайнятості на місцевому рівні. Регіональні програми дозволяють оперативно реагувати на ці зміни, враховувати потреби конкретних територій та забезпечувати адресну підтримку молоді. Зокрема, в Волинській області реалізується обласна цільова соціальна програма «Молодь Волині» (2021–2025), спрямована на підвищення конкурентоспроможності молоді, розвиток її професійних навичок і підприємницької активності, а також територіальна програма зайнятості населення, що передбачає заходи з працевлаштування молоді, професійного навчання та підтримки першого робочого місця [6]. Обласна цільова програма соціальної підтримки «Молодь Волині: покоління стійкості – 2030» на 2026–2030 роки орієнтована на формування життєстійкості молоді, її соціально-економічної активності та створення умов для самореалізації в умовах сучасних викликів [3].

Крім того, ефективність працевлаштування молоді значною мірою залежить від відповідності її професійної підготовки вимогам регіонального ринку праці. У цьому контексті регіональні програми сприяють розвитку професійної орієнтації, дуальної освіти, стажувань та перекваліфікації відповідно до потреб місцевих роботодавців. Це дозволяє зменшити кваліфікаційний дисбаланс і підвищити конкурентоспроможність молодих фахівців. На Волині такі заходи доповнюються діяльністю регіональних центрів зайнятості, які надають профорієнтаційні послуги, організовують навчання та сприяють адаптації молоді до вимог сучасного ринку праці.

Важливою перевагою регіональних програм є також можливість стимулювання молодіжного підприємництва, створення нових робочих місць та активізації економічної діяльності на місцях. У цьому аспекті важливу роль відіграють як програми підтримки підприємницьких ініціатив молоді, так і супутні соціально-економічні заходи, зокрема регіональні програми забезпечення молоді житлом, що сприяють закріпленню молодих фахівців у регіоні та зменшенню трудової міграції.

Отже, сприяння зайнятості молоді має здійснюватися на засадах комплексності та міжсекторальної взаємодії держави, закладів освіти,

роботодавців, служби зайнятості, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Пріоритетними напрямками такої політики є забезпечення першого робочого місця, зменшення професійно-кваліфікаційного дисбалансу, розвиток гнучких форм зайнятості, підтримка молодіжного підприємництва, запровадження регіональних програм, посилення професійної орієнтації та адаптація механізмів державного регулювання до умов воєнного й повоєнного часу. Саме така політика сприятиме не лише зниженню молодіжного безробіття, а й зміцненню соціальної стабільності та людського потенціалу України.

Список використаних джерел

1. Бойченко Е. Б., Червінська Л. П., Червінська Т. М. Регіональні аспекти зайнятості в Україні: реалії, виклики, напрями вирішення проблем. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 2 (11), С. 146-152. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-24>
2. Кодекс законів про працю України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Обласна цільова програма соціальної підтримки "Молодь Волині: покоління стійкості -2030" на 2026-2030 роки. URL: [https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20221%20\(1\).PDF](https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20221%20(1).PDF)
4. Про зайнятість населення. Закони України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
5. Про основні засади молодіжної політики. Закони України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
6. Програма Молодь Волині. Офіційний сайт Волинської ОДА. URL: <https://voladm.gov.ua/article/programa-molod-volini/>
7. Чернета С. Ю. Сучасні характеристики молоді як об'єкта та суб'єкта в системі соціальних послуг. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. № 1(6). С. 192-203. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/soc_robota_soc_osvita/2021_1/23.pdf

Шкіренко О. В.

кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри
мовно-літературної освіти ІПО
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ І ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ
ЦІННОСТЕЙ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**